

HET DRENTSE GRONDWATER: REDEN TOT BEZORGDHEID

CobieEnsink

Na alle publicitaire opwinding rond de verontreiniging van het Drentse leidingwater met de organochloorpesticide 1,2-dichloorpropan laten we de directeur van de N.V. Waterleidingmaatschappij Drenthe (WMD) Ir. W. G. Beeflink, aan het woord. Hij spreekt over het handhaven van de kwaliteitsnormen en de controle daarop, de zuiveringstechnieken, de kosten van zuivering en andere bedreigde waterwingebieden in Drente.

Kwam de productie van drinkwater in gevaar toen de verontreiniging werd ontdekt?

Het waterwingebied in Gasselte was het eerste waarvan bekend werd dat er sprake is van een verontreiniging met 1,2-dichloorpropan. Dat het veroorzaakt werd door het grondontsmettingsmiddel DD wist ik toen niet. Wij dachten aan een puntbronverontreiniging, een lozing in het gebied. We hebben allé bronnen (12) laten bemonsteren en analyseren, waaruit bleek dat bron 10, waarin tussen de 10 en 15 ug/1 dichloorpropan werd aangetroffen, veruit de meest verontreinigde bron was. Dit feit versterkte mijn vermoeden dat het om een puntbronverontreiniging zou gaan. Voor dichloorpropan, waarvan we meenden dat het een ontvettingsmiddel was, moest, zo dacht ik toen, een drinkwatermorm van 1 ug/1 worden gehanteerd. Nadat bron 10 van het leidingnet was afgekoppeld kon voor het geproduceerde drinkwater aan deze norm worden voldaan. Gelukkig was er een nat voorjaar waardoor wij aan de vraag naar leidingwater, zonder bron 10 aan te koppelen, konden voldoen. Alhoewel afgekoppeld van het leidingnet bleven wij water oppompen uit bron 10 in de hoop daarmee de verontreiniging weg te pompen. Dat bleek vergeefse moeite toen later bekend werd dat ook de waterwingebieden Noordbargeres en Valtherbos (Emmen) verontreinigd waren met dichloorpropan. Geen puntbronverontreiniging dus maar een algemene diffuse verontreiniging.

Dichloorpropan kon dus niet als gemorst ontvettingsmiddel! in de bodem gekomen zijn' het bleek afkomstig uit het grondontsmettingsmiddel DD. Dat is een ramp! Je hebt via de Waterleidingwet als enige taak voldoende leidingwater te leveren dat aan zeer strenge kwaliteitsnormen moet voldoen. Hoe je als waterleidingbedrijf dat doet interesseert geen hond, als het er maar uitkomt en als het maar aan de normen voldoet. En zo

hebben we met kunst en vliegwerk geprobeerd om zoveel mogelijk te voldoen aan de norm van 1 ug/1.

Gealarmeerd

Wie controleert deze normen?

Op 24 mei 1985 kreeg ik bezoek van de regionale inspekteur voor de Volksgezondheid en Milieuhygiëne, Dr. H. M. Klouwen, vergezeld van vertegenwoordigers van de Directie Drink- en Industriebewerking van het Directoraat-Generaal Milieuhygiëne. De eerste boodschap was: voor dichloorpropan geldt de norm voor individuele organochloorpesticiden en die is volgens het Waterleidingbesluit 0,1 ug/1. Je zit ruim boven die norm. In zulke gevallen moet akkoord de Inspectie worden gealarmeerd en dat had ik niet gedaan, aldus Klouwen. Toen ik als verklaring voor deze nalatigheid inbracht dat wij waren uitgegaan van 1 ug/1 als norm voor dichloorpropan als ontvettingsmiddel, ontstond er discussie over deze norm. Ik kreeg de indruk dat de heren het hierover niet geheel eens waren met elkaar.

Deze discussie was daarom zo belangrijk, omdat van de pesticide-norm van 0,1 ug/1 geen ontheffing mogelijk is, ook niet tijdelijk. Dus moest Klouwen vragen naar de consequenties van strikte toepassing van deze norm.

Dat betekent sluiten, zei ik, hetgeen volgens Klouwen ook niet de bedoeling kon zijn, omdat deze mikroverontreiniging geen risico voor de volksgezondheid zou meebrengen. De discussie ging toen verder over de behandeling van het water.

Ik wilde om principiële redenen zuiveren, maar wilde om zakelijke redenen een antwoord op de vraag, of voor 1,2-dichloorpropan een norm geldt van 1 ug/1 of, vanwege de herkomst van een pesticide, een norm van 0,1 ug/1.

Ik mocht doorgaan met water leveren, maar de norm van 1 ug/1 dichloorpropan niet overschrijden. Verder werd afgesproken dat ik het onderzoek naar de zuiveringsmethoden zou aanpakken in afwachting van de antwoorden op mijn vragen die ook schriftelijk zijn gesteld (20 juni 1985, kenmerk 1719). In augustus kreeg ik antwoord (brief dd. 12 augustus 1985, kenmerk 1285202/2165021-LG-ab). De brief van Staatstoezicht op de Volksgezondheid (Dr. Klouwen) heb ik meer keren moeten lezen om de draagwijdte ervan op het spoor te komen. Maar het belangrijkste was duid-

lijk: er moest gezuiverd worden, waarbij geadviseerd wordt een norm te hanteren van 0,1 ug/1. Hierbij wordt niet verwezen naar de norm van pesticiden. Ik denk dat dit terecht is, want naar mijn overtuiging kan voor 1,2-dichloorpropan juridisch gezien deze norm van 0,1 ug/1 niet hard worden gemaakt. Maar hoe dat ook zit met die norm, ik kan aan zuivering toch niet ontkomen, ook al omdat ik niet kan garanderen dat we onder de 1 ug/1 kunnen blijven.

Air strippen

Welke zuiveringsmethoden zijn er, in zo'n situatie voorhanden?

Op 3 september komt de Emmer Courant met het besluit van de WMD: In Gasselte is gekozen voor air stripping. In Emmen voor het filteren met actieve koolfilters. Dat besluit is haastig teruggedraaid. Het is nooit de bedoeling geweest met dat artikel de tegenstanders van air stripping in de gemeenteraad van Emmen te sussen. Wij hebben onderzoek gedaan naar beide zuiveringsmogelijkheden. Voor wat betreft het onderzoek naar filteren met actieve koolfilters, betreft het een onderzoek dat met een grote korrel zout genomen moet worden. Ik heb een bevindingen van het onderzoek met de uiteindelijke keuze voor air stripping per brief/rapport bekend gemaakt aan de gemeentebesturen van Gasselte en Emmen (voortgangsrapportage verwijdering 1,2-dichloorpropan-WMD, 8 okt. 1985). Vanuit Gasselte is daarop direct gereageerd. Ik heb de keuze vóór air stripping moeten toelichten in de Raadscommissie Bestuurszaken (6 november 1985). Vanuit Emmen is niet gereageerd. Ook niet tijdens de algemene aandeelhoudersvergadering op 28 november 1985. Gezien de discussie in de Raad van Emmen begrijp ik dat niet goed.

Is daarmee filteren van de baan?

De keuringsdienst voor Waterleidingartikelen (KIWA) heeft onlangs opdracht gekregen een wetenschappelijk onderzoek te starten naar de mogelijkheden van zuiveren met actieve koolfilters voor de Drentse situatie. Afhankelijk van het resultaat sluit ik het niet uit dat er in de toekomst gezuiverd gaat worden met actieve koolfilters. Dit onderzoek is belangrijk omdat niet alle stoffen met air stripping uit het water worden gehaald. Air stripping is prima voor vluchtige stoffen. Met een

andere soortige verontreiniging werkt air stripping niet. Vandaar, ook, het onderzoek waarmee we toekomstige verontreinigingen voor zijn.

Betaalt de vervuiler?

Via een mededeling aan de kleinverbruikers is men ingelicht omtrent de verontreiniging van het leidingwater, de extra zuivering die daardoor noodzakelijk is en de tariefverhoging, deels ter dekking van de kosten die zuivering met zich meebrengt. Tijdens de algemene vergadering van aandeelhouders (28 november 1985) is men akkoord gegaan met een voorstel van de Raad van Commissarissen het tarief te verhogen. Hierbij gaat het om een verhoging van 2,8 %. Het principe 'de vervuiler betaalt' onderschrijf ik volledig. Alleen is niet duidelijk wie de vervuiler is. De boeren die het middel gebruikten zeker niet. Het was tot 1 januari 1985 toegestaan DD te gebruiken in waterwingebieden. Is dat de SHELL, omdat er ooit een onderzoek is gedaan dat achteraf niet helemaal juist blijkt te zijn? De WMD omdat wij uiteindelijk zelf de stof dichloorpropan naar de bronnen zuigen en oppompen? Nee. Naar mijn mening zou de rekening gepresenteerd moeten worden aan de Rijksoverheid omdat het gevoerde beleid heeft gefaald met deze gevolgen voor ons.

Is er een kans dat de veroorzaker de rekening voor de zuiveringskosten gepresenteerd krijgt en hem ook betaalt?

Ik heb een juridisch deskundige gevraagd uit te zoeken of er een veroorzaker is die aangesproken kan worden. Eerst wacht ik af met welk advies deze deskundige komt om afhankelijk daarvan wel of geen stappen te ondernemen voor het verhalen van de kosten op iemand anders dan onze afnemers.

Boksbal

Eris 'm de pers veel kritiek geweest op de manier waarop de WMD deze zaak heeft behandeld?

Mocht er ooit aanleiding zijn de pers in te lichten omtrent zo'n verontreiniging van het leidingwater dan mag de inspekteur voor de volksgezondheid dat doen, want die bepaalt hoe ernstig het probleem is en wat er verder gebeurt. Doordat ik het verhaal heb moeten houden als directeur van de WMD, heeft het bedrijf de volle laag van de pers gekregen. Die publiciteit heeft niet alleen mij, maar het hele personeel van ons bedrijf nogal aangegrepen. Als machteloze partij waren wij een gemakkelijke boksbal.

Wij worden gedoogd

Is het niet mogelijk om alle bestrijdingsmiddelen in waterwingebieden te verbieden?

Het pakket van procedures, waar een waterleidingbedrijf doorheen moet om ergens een waterwingebied te mogen stichten, meestal in gebieden met een agrari-

Directeur Beejink van de Waterleidingmij Drente

sche bestemming, is een ramp. Voor er gestart kan worden met de waterwinning verstrijken er jaren en jaren. Een periode van intensief onderzoek, van voorlichting, van beloften, ook om tegemoet te komen aan alle eisen en wensen van de desbetreffende landbouwers, om maar aan te tonen dat niemand er uiteindelijk last van zal hebben. Maar dé bestemming is en blijft agrarisch gebied. Wij worden gedoogd en daarmee houdt het zowat op. Ik vind het de hoogste tijd om de rollen om te draaien. Een bestemming Waterwingebied waarin de gronden voor agrarische activiteiten worden gebruikt. Zelf hebben wij gemeend door aankoop van landbouwgronden het maatschappelijke belang van schoon waterveilig te stellen. Deze landbouwgronden worden door ons verpacht onder voorwaarden. Maar ook dit werkt niet naar wens. Van één pachtboer is het pachtcontract op staande voet beëindigd omdat er zonder melding en toestemming met bestrijdingsmiddelen werd gewerkt. Het betrof één grondontsmetting en dat is achteraf duidelijk waarneembaar. Een ander, waarbij het spuiten zonder toestemming niet kon worden aangetoond, hebben we ernstig gewaarschuwd. In beide gevallen betreft het pachtgronden in Noordbargeres. Zulke dingen kan ik niet langer tolereren. Er is geen enkele noodzaak voor aardappelteelt in waterwingebieden, er is elders voldoende ruimte en toch gebeurt het met het gevolg dat er grondontsmetting moet worden toegepast. Ik zet overigens grote vraagtekens bij het gebruik van grond-

ontsmettingsmiddelen. Naar mijn mening wordt er veel te ruig met grondontsmettingsmiddelen omgesprongen. Ik vraag me soms af of er wel aaltjes (de veroorzaker van aardappelmoeheid) aanwezig zijn. Met een zeer selectief gebruik van bestrijdingsmiddelen zou er al een groot deel van de bedreiging van grondwater zijn weggenomen. In waterwingebieden mag DD niet meer gebruikt worden maar een waterdichte controle daarop zie ik nog niet. Dat is de zwakste schakel.

Zijn er meer bedreigde waterwingebieden in Drente?

De bodemverontreinigingsgevallen in het waterwingebied van Assen zijn geen akute bedreigingen voor dit gebied. Er zit daar een Heilaag van ongeveer 40 meter dik waar geen water en dus ook geen verontreiniging doorheen komt.

Ik maak me wel grote zorgen over het bodemverontreinigingsgeval in het Zeijersveld (gemeente Vries) in het daar geplande waterwingebied en de verontreiniging van het waterwingebied Noordbargeres, waar een ernstige perchloorethyleen verontreiniging onderweg is naar de bronnen. Tenslotte geeft de ongreepbare verontreiniging van het Drentse grondwater reden tot bezorgdheid. Bijvoorbeeld het nitraat probleem.

■■■■■■■■■■